ԵՐԵՔՇԱԲԱԹԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 656 — ՇԱԲԱԹ — 5 — ՍԵՊՏԵՄԲԵԿ 1864

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մեճիտիէ.
Վեցամսեայ 3½ ,, ,,
Մէկ ծանուցումը տողին 2 ղուրուշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
տարագրութիւնները ամեն ամսոյ 1ին եւ 15ին կրկսին :

ՄԱՍԻՍ

ԶՐԱԳԻՐ

Դուրս եբբալիք լրագիրներուն ճամբուն ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ ճամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց ճամբու ծախքը խրբկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՊՕՐՍԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒ

Լոնտրա 14 սեպտեմբեր
Օսմ. Քոնսոլիտէ՝ 50⅛ 50⅛
Օսմ. փոխառութիւն 1858ի՝ 68½ 69
Օսմ. փոխառութիւն 1862ի՝ 69¾ 70

Փարիզ 14 սեպտեմբեր
Օսմ. Քոնսոլիտէ՝ 50 1/16 50¼
Օսմ. փոխառութիւն 1865ի՝ 337 50
Օսմ. Պանքա՝ 674 :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ալ-Լէհենայի դեսպանաժողովն իր նիստերը շարունակել սկսաւ, բայց խաղաղական կարգադրութիւնները ծանր յառաջ կերթան, դլխաւորապէս դրամական խնդրոյն պատճառաւ, որուն մէջ Տանիմարքա չուզեր զիջանիլ։ Սահմանաց բաժանման խնդրոյն մէջ՝ քիչ մը երկիր աւելի կամ պակաս ունենալը մեծ շահ կամ վնաս մը չէր բերեր Տանիմարքայի։ Իսկ դրամական խնդրոյն մէջ՝ գերմանական տէրութեանց պահանջմունքն այն աստիճան ծանր է, կըսեն, որ Տանիմարքայի կառավարութիւնը՝ որչափ և փափաք ունենայ ժամ առաջ վերջնական որոշման հասնելու, այս կէտին վրայ չպիտի կրնայ զիջանիլ, վասն զի վասն դրուած բեռին տակ ընկճելուն սարակոյս չկայ։

Կըսուի թէ Պադղեա Ընդղեա և Ռուսիա տեսնելով գերմանական երկու մեծ տէրութեանց այսպէս խստիւ ծանրանալն իրենց տկար ոսոխն վրայ, զոր բոլորովին փճացընելու միաք ունին, միաբանութեամբ առաջարկեր են Բրուսիոյ և Աւստրիոյ կառավարութեանց որ Շլեզվիկ Հոլշթէյնի խնդիրը ժամ առաջ վերջնական կերպով կարգադրեն, որպէս զի Յիւթլանտի գրաւումն՝ որ խեղճ Տանիմարքան ճնշելու և սպառելու միջոց մ'է, ժամ առաջ վերջանայ։

Ալ-Լէհենայի Քոնֆերանսն Յէնէրալ լրագիրը սեպտեմբեր 6 թուով լուր կուտայ թէ Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի խնդրոյն համար Ալ-Լէհենայի մէջ բացուած դեսպանաժողովը նոյն օրը վերսին դումարուեր է։

Նոյն լրագիրը կը գրէ նաև թէ Տանիմարքայի երեսփոխանները նոր հրահանգներ ընդուներ են Քոֆէնհակէն, որոնք կախ մնացած խնդրոյն յաջող ելք մը տալու և ծագած դժուարութիւնները լուծելու սրամտութիւն ունին եղեր։

Քանի մը լրագրաց խօսքին նայելով, դաղղիացւոց Ա. Նաբոլէոն կայսրն ու Բրուսիոյ Ա. Ալեքսանդր թագաւորը մօտ օրերս Բէն գնային եղեր՝ տեսակցութիւն մը պիտի ընեն։

Մէմորիալ Տիբլոմաթիք լրագիրը կը հաւատայ թէ Բրուսիոյ թագաւորը՝ դաղղիական զօրաց Շալոնի դաշտին մէջ ընելիք զինուորական մեծ կրթութեան ներկայ գտնուելու առթիւ զրկած Բուն զօրապետին յանձնարարութիւն ըներ է որ Ա. Նաբոլէոն կայսրը այն տեսակցութեան հրաւիրէ։ Միւս կողմանէ գերմանական լրագիրներն ալ կըսեն թէ Նաբոլէոն կայսրն հրաւիրեր է զԲրուսիոյ թագաւորը։ բայց բրուսիական զօրաց ընելիք զինուորական կրթութիւնը պատճառ բռնելով՝ Ա. Գիյեօմ թագաւորը Պէռլին դառնալու հարկադրած ըլլալն յայտներ է։

Յունաստանի մէջ այս օրերս դէպք մը պատահեցաւ, որ միտքերը բաւական դրգռելով երկրին խաղաղութիւնը վայրկեան մը վտանգի մէջ ձգեց։

Ընդային երեսփոխանաց ժողովին նոր նախագահ մ'ընտրել պէտք ըլլալով, կառավարութեան կողմը բռնող մասին կողմանէ ընտրելի առաջարկուած Պ. Մէսենէզիս երեսփոխանը քառասուն ձայնից առաւելութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ։ Հակառակորդ մասը՝ որուն առաջարկած ընտրելին էր Տէլիեորկի, վրդովելով իր յոյսէն, սկսաւ թագաւորն և արքունիքը բամբասել ըսելով թէ դաղտնի հնարքներով ապդեցութիւն բանեցուցեր են ընտրութեան վրայ։ Ասոնց կողմնակից լրագիրներն ալ կծու յօդուածներ գրեցին արքունեաց դէմ, յայտնապէս ամբաստանելով թագաւորին խորհրդական Սբօնէք կոմսն և բանակի օգնական Պ. Մէթաքսաս։

Բլաթիրա անուն երեսփոխան մ'ալ օրոսա։ 28 ին առաւօտուն նախատալից նամակ մը թագաւորին գրելով, թագաւորն անմիջապէս այն նամակը երեսփոխանական ժողովին զրկեց՝ խնդրելով որ հեղինակին դէմ կշտամբանայ քուէ տրուի։

Սակայն աստիճան մը ծագեցաւ խորհրդարանին մէջ, և գլուխները տաքնալով՝ երկու հակառակ կողմերն սկսան թշնամանք տեղալ իրարու վրայ և մինչև անգամ ծեծկուիլ։ Վերջապէս խռովութիւնը կամ մանաւանդ կռիւն այն աստիճան աստակացաւ, որ փոքրաթիւ մասը ձգեցին փախան խորհրդարանէն։

Այս անկարգութեան լուրը քաղաքին մէջ տարածուելով, վայրկեան մը վախցուեցաւ որ խորհրդարանի կռիւը քաղաքական պատերազմի կը փոխուի։ բայց բարեբաղդաբար ամեն մարդ իր տունը քաշուեցան, և փողոցները զօրաց խումբեր պտտելով՝ անկարգութիւն մը չպատահեցաւ։

Սակայն ուրբանդակին եկած ժամանակը կըսուէր թէ գաւառաց մէջ տեղ տեղ յոյցեր եղեր են կառավարութեան դէմ, և կը վախցուէր որ Յունաստանի երկիրը նորէն դժնդակ փորձերու ենթակայ կըլլայ։

Մերիկայէն եկած վերջին լուրերն աւաւել քաղաքականութեան նկատմամբ կարևոր են քան թէ զինական։

Լինքօլն նախագահին դէմ ժողովրդեան հակակրութիւնն օր քան զօր աւելնալու վրայ է՝ ամբաւ արիւնհեղութեանց։ աւերմանց և անդարմանելի վնասուց պատճառ ըլլալուն համար։ Հիւսիսայնոց Կրանթ զօրապետը վերջին օրերս քանի մը յաջողութիւններ ձեռք բերեր է, բայց ասոնց պատճառը հարաւայնոց Լի զօրապետին զօրութեան բաժնելին և հիւսիսայնոց երկիրներուն մէջ ապատակութեան զրկուիլն է, որով Բիչմոնտ մայրաքաղաքին մօտ հարաւայնոց ունեցած զօրութիւնը նուազած ըլլալով, Կրանթ զօրապետը կարող եղեր է քանի մը յաջող բայց ապարդիւն շարժումներ ընելու, և հարաւային գաւառաց Բիչմոնտի հետ ունեցած յարաբերութիւնը կտրելու։ Սակայն Բիչմոնտ այնպէս լաւ ամրացած է, որ հիւսիսայնոց յարձակումներէն բնաւ երկիւղ չունի։

Գաղղեոյ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Մաք—Մահոն մարշալատը Հէզայիի ընդհանուր կառավարիչ անուաներ է։

Ընդղեական Լէվնթ Հէրօյա լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Մէքսիկայի կառավարութիւնը Տոքթոր Մարթինէզ տէր Բիս սեպուհը Յունաստանի և Տաճկաստանի լիազօր դեսպան անուաներ է։

Կը հաւատան թէ Յունաստանի հին պարտքերը կարգադրելու համար բանակցութիւն մը սկսեր է Ընդղեոյ, Գաղղեոյ, Ռուսիոյ և Հելլենական կառավարութեանց մէջ։

Տանիմարքայի Քոֆէնհակ մայրաքաղաքէն սեպտեմբեր 7 թուով կը ծանուցանեն թէ Ընդղեոյ գահաժառանգ Պալէսի իշխանն ու իշխանուհին հոն հասեր, Ռուսիոյ գահաժառանգ Նիկողայոս մեծ դուքսին հետ տեսակցեր են։

Պէլճիքայի Լնտէբանտանս լրագիրը սեպտեմբեր 2 թուով կը ծանուցանէ, թէ Գարատաղ Սիքօլա իշխանը ձիէն իյնալով՝ անոյ ոսկորը կոտրեր և բաւական ծանր հիւանդ է եղեր։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝
Հաշուակալութեան ատենին անդամ Ա. սեմ. Աղաթոն Գրիգոր էֆէնտին կայսերական հեռագրատանց ընդհանուր վերատեսուչ անուանեցաւ։

Հեռագրատանց նախորդ վերատեսուչ Ա. սեմ. Տիրան պէյ հաշուակալութեան ատենին անդամ անուանեցաւ։

Զամիչեան մեծապատիւ Օհաննէս էֆէնտին դանձուց պաշտօնատան օգնական (մուավին) անուանեցաւ։

Ալքունի Քաբուճի պաշինէրէն Թըլամենիքի գայմակամ Ահմէտ պէյին դէնդարմական ատենին անդամ անուանեցաւ։

Տէրութեան բարձրագոյն ատենին անդամներէն Ա. սեմ. Խայրուլլահ էֆէնտիի որդին Սուսուհի պէյ թարգմանութեան սենեակին վերատեսուչ անուանեցաւ։

Կայսերական ապարանին նախկին վերատեսուչ Հաճի Թահիր էֆէնտին՝ հասարակաց կրթութեան ժողովին անդամ և մայրաքաղաքիս Քիւշթիէ ըսուած դպրոցներուն տեսուչ անուանեցաւ։

Կայսերական նոր հրամանաւ մը մայրաքաղաքիս Ունիատանի Խայրաթիէ կամուրջը՝ բարեշիշատակ Սուլթան Մահմուտ երկրորդ Ինքնակալին շինածն ըլլալուն համար՝ Մահմուտիէ անուանեցաւ։

Սակայն զատ հրաման եղաւ որ այսուհետև նոյն կամուրջէն անցնող ձիաւորները, կառքերը և բեռ կրող կենդանիները տուրք մը վճարեն։ ըստ որում քանի մը տարին անգամ մը նորոգութեան կարօտ ըլլալով՝ արքունի նաւարանին մեծ ծախսուց պատճառ կըլլայ։

Ուստի մօտերս դարձեալ նորոգուելով, մուտքը Սուլթան Մահմուտի Ա. քըֆին պիտի երթայ, և այսուհետև նորոգութեան ծախքն ալ նոյն Ա. քըֆին կողմանէ պիտի վճարուի։ աւելորդն ալ այլ և այլ բարեգործական հաստատութեանց պիտի տրուի։ Իսկ առանց ձիու կամ կառքի՝ ոտքով անցնողներն առաջուան պէս բան մը չպիտի վճարեն։

Ընդղեոյ կառավարութիւնը Ա. Պօլսոյ մէջ ունեցած հիւպատոսարանը վերցուց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ա. Պօլսոյ վառօդարանին վերաբերեալ և անոր մերձակաները գտնուած երկրին վրայի չորս մեծ վառօդի մթերանոցներուն խիստ մօտերը քանի մը պարտէզներ կան։ Ոմանք ալ՝ յիշեալ երկիրներուն մէջ ունեցած կամ վարձու բռնած արտերէից հունձքին համար կալեր (հարման) հաստատած են։ Սակայն այն արտերէից մէջ քանի մը փայտաշէն հիւղեր (գուլիպէ) գտնուելէ զատ՝ նոյն իսկ կալերն ալ դիւրակիզելի ըլլալով, Աստուած մի՛ արասցէ, թէեր հրդեհ մը պատահի և հոնկը ալ՝ դէպ 'ի վառօդի մթերանոցներուն կողմը փըչէ, նոյն մթերանոցներուն անվտանգ պահպանութիւնը անհնար կըլլայ։ Ասոնցմէ զատ, թէ՛ որսորդներու և թէ՛ ճանապարհորդաց այն կողմերը պըրատած ժամանակներն հրացան պարպելն ալ վտանգաւոր ըլլալով, բարեխնամ Կայսրը՝ որ իր բոլոր հպատակաց դոյքն ու կեանքը պահպանելու մասին ամեն ջանք 'ի գործ դնելու հետ արքունի գանձն ալ աւելորդ ծախքերէ ազատ պահելու մասին անձանձիր հոգածութիւն ունի, թէ՛ յիշեալ տեղերու սահմանակից բնակիչները վտանգէ ազատ պահելու և թէ՛ արքունի գանձն ալ խնայելով վառօդարանի նոյն մթերանոցներն անվնաս պահպանելու նպատակաւ, հրաման ըրաւ որ վերոյիշեալ արտերէից մէջ եղած կալերուս հիւղերն անմիջապէս վերցուին, և նոյն վտանգաւոր երկիրները վառօդարանի վերաբերեալ ուրիշ անվտանգ երկիրներու հետ փոխանակուին։ Սակայն զատ թէ՛ որսորդներուն և թէ՛ ճանապարհորդներուն ալ որոշ վիճ մը ցրցու-

նելու համար, Մարդի գիւղին արևմտեան կողմէն մինչև Աչիմանայի ագարակը երթալու ճանբէն մինչև Ծովեղերքը նոր բացուած ճանբուն երկայնութեանը վրայ ամէն մէկ 100 կանգուն տեղ՝ մէկ մէկ նշանատախտակ անկուելով, վրանէն տաճկերէն, յունարէն, հայերէն և գաղղիարէն լեզուով գրուեցաւ թէ «Այս օրի մթերանոցներ գտնուելուն համար ով որ այս նշանատախտակներուն սահմանին մէջ բռնուի, հինգ օսմանեան լիրայ տուգանք պիտի վճարէ»։ Ուստի կը ծանուցուի հասարակութեան թէ ով որ նոյն նշանատախտակները մոռիկ չընելով որոշեալ սահմաններէն ներս պըտտելու համարձակի, այնպիսիներէն՝ վերոյիշեալ հինգ օսմանեան լիրայ տուգանքը առնուելու որոշում և հրաման եղած է կայսերական կառավարութենէն։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թէրճիմանը Ահվալի մէջ կը կարդանք թէ Կիպրոս (Գըպրըզ) կղզւոյն մէջ յոյն կնոջ մը գլուխը երեք եղջիւր բուսեր է, և տեղական իշխանութեան կողմանէ կնոջ լուսանկար պատկերն առնուելով մայրաքաղաքս զրկուեր է պէտք եղած ծանօթութիւններով, որոնք արքունի բժշկական դպրոցին քննութեանը յանձնուեր են։

— Օրիւռ հանդիսի խմբագիր Պ. Մինաս Մ. Հայկ Գափամանճեան կը ծանուցանէ մեզ, թէ անձնական տկարութեան պատճառաւ բժշկայ խորհրդով յիշեալ թերթին հրատարակութիւնը քիչ մը ժամանակ ետ ձգել հարկադրուած է, և ասոր համար ներողամտութիւն կը խնդրէ իր բաժանորդներէն։

— Հալէպէն, օգոստոս 25 թուով եկած նամակ մը լուր կուտայ թէ Մերիկայի պատերազմին սկիզբէն ի վեր՝ յիշեալ գաւառին մէջ բամպակի մշակութիւնը մեծ վութով յառաջ կը տարուի, այնպէս որ այս տարուան բերքը 1858ի բերրոց գրեթէ տասնապատիկն է, այն է 4-5000 հակ (պալեա) որ Եւրոպա պիտի փոխադրուի։

— Կը հաւատան թէ մայրաքաղաքիս երևելի հարուստ բնակիչներէն Պ. Յովանինոս Պալթաճի յոյն սեպհականորը՝ Հելլենական կառավարութեան վեց հատ շերտաւոր թնդանօթի ընծայեր է, և այս թնդանօթները դնելու համար Հելլենական կառավարութեան թնդանօթաձիգ զօրաց հրամանատարին 30 հազար ֆրանք զրկեր է։

— Աթէնքէն օգոստոս 25 թուով գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ, թէ անցեալ շաբթուները Պէղոպոնէսի գաւառին մէջ հեղեղումներ եղեր են, բոլոր այդիներն ապականեր և խեղճ այդեզործները յետին յուսահատութեան մէջ ձգեր է։ վասն զի Կորնթոսի հռչակաւոր չամիչը՝ որ մեծ առուտուրի նիւթ մ'է, դրեթէ բոլորովին փճացեր է։

— Գաղղիական Մոնիթէօր տը Լ'առմէ ըսուած լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Եւրոպական տերութեանց բոլոր զօրաց թիւը 3 միլիոնի կը հասնի։

— Լոնտրայէն սեպտեմբեր 1 թուով գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ, թէ այս օրերս Անդղլոյ Կլասքօվ քաղաքին մէջ՝ որ Բրիտանիոյ միացեալ թագաւորութեան ամենէն մոլեռանդ քաղաքներէն մէկն է, Մերիկայի Մորմոն ըսուած աղանդաւորներ երևան ելեր են, և թէպէտ կը կարծուի եղեր որ բաղդախնդիր անձինք և կասկածելի կանայք միայն կաշակերտին բարմանութեան ադանդին, բայց ընդհակառակն ամուսնացեալ և բաղմաթիւ ընտանեաց տէր անձինք սկսեր են յարիլ յիշեալ ադանդին։

— Թունուզի մէջ հրատարակուած գաղղիական լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ յիշեալ պէյութեան տարածութիւնն է քսան միլիոն հեքտար, և ունի երկու միլիոն հինգ հարիւր հազար բնակիչ, որոնց մէջ երկու միլիոն չորս հարիւր քսանևվեց հազարը արաբ և քապիլ են, 40 հազարը հրեայ, 34 հազարն ալ եւրոպացի։

— Գաղղիական Ռուէս լրագրին խմբագիր անուանի Պ. Էմիլ տը Ժիրարտէն՝ այս օրերս գիրք մը հրատարակեց «Խորհելու իրաւունք» անունով։ Յիշեալ գրքին պարունակած ազդու և նոր ճշմարտութիւնները՝ Գաղղեոյ մէջ հասարակաց կարծիքն ուժգնապէս յուզած ըլլալով, արժան կը համարինք մեր արդոյ ընթերցողաց ճաշակ մը տալու համար յառաջաբանը թարգմանել։

«Խորհիլը մտաւորապէս շարժիլ է։

Արդս կը խորհի։

Ուրեմն իրաւունք և պարտականութիւն ունի խորհելու։

Արդս ազատ չէ բնաւ չխորհելու։

Խորհելու և հեռևարար խօսելու, գրելու, տպագրելու, վիճելու, ուսուցանելու, դումարուելու և ընկերակցելու հարկը՝ շնչելու հարկին չափ կարևոր է։

Արդս չկրնար արդիւրիլ խորհելէ, բայց կրնայ արգիլուիլ խորհածն ըսելէ։

Ընդելուզ այն մարդը՝ որ կուզէ խօսիլ, արգելուիլ զայն՝ որ գիտէ գրել, արգելուիլ զայն՝ որ կրնայ տպագրել, վերջապէս արգելուիլ մարդն իր խելքին կարողութիւնները գործածելէ, անոր խմացական կենացը հարուած մը տալ է, ճիշդ անոր բնական կենացը հարուած տալու պէս։ Ճիշդ երբ մարդու մը կարգիլուի ուտել՝ երբ անօթի է։ խմել՝ երբ ծարաւի է։ ննջել՝ երբ քուն ունի։ և քալել՝ երբոր անշարժութենէ ձանձրացած է։ Մտաւորական պիտոյքը զգայողն համար՝ բնական պիտոյից չափ սուրբ է։

Խորհելու իրաւունքն անբաժանելի, անհրաժարելի և անկապտելի է։

Այն բաժնելը անդամահատել է։

Այն մարդը՝ որ իր մտքին խորհուրդն յայտնելու ազատութիւն չունի, դերի կամ սարուկ է, ճիշդ ինչպէս մարմինը տեղափոխելու ազատութիւն չունեցող մարդը։

Գաղղեոյ մէջ և ուրիշ տեղեր մարմնական դերութիւնը վերցաւ։ մտաւորական դերութիւնը դեռ կը կենայ։ Արմնական ազատութիւն չունեցող մարդն ազատ չէր։ մտքի ազատութիւն չունեցող մարդն ալ նոյնպէս ազատ չէ։ բայց օրինաց լուծը կը կրէ եղեր՝ հոգ չէ, եթէ դերի է։

Ոչչափ բռնական և մարդախնամ օրէնքներ հաստատուեր են՝ սկսեալ այն օրէնքէն՝ որ կը հրամայէր ամենեղծ ծնած մանկունքն սպաննել, մինչև այն օրէնքը՝ որ մահուամբ կը պատժէր հերետիկոսութիւնը՝ մինչ որ ալ ըլլար նու իրագործեալ Աստուծոյ անունը։

Քաղաքական բառարանին ամէն բառերէն աւելի՝ Օրէնք բառն է որ ամենէն աւելի ղեղման ենթակայ եղած է թերևս։ զայն յարգելը բարի է, սակայն պէտք չէ մինչև մնապաշտութեան հասցընել այն յարգանքը։

Արդկային ընկերութիւնը չունի օրէնք մը որ մարդուս մտքէն բղխած չըլլայ։ հեռևարար խորհելու իրաւունքը իրաց բնութենէն չծագող օրէնքներէն աւելի առաջ և գերագոյն է։

Մոնթէսքիէօ իրաւամբ ըսաւ։ «Ընտասուններն իրենց օրէնքն ունին, մարդն ալ իրենը։»

Արդուս յատկական օրէնքը խորհիլն է։

Ուրեմն որ և է դրական, այն է կամահաճ օրէնք մը պէտք չէ որ արդելու մարդուն ընել՝ ինչ որ իր էութեան օրէնքը կը հրամայէ իրեն։

Ասով ընկերութիւնը բան մը չկորսնցըներ, և մարդկութիւնն ալ մեծ շահ կընէ։

Ի՞նչ կայ վախնալու։

Խորհողները ոչչափ հեռուն հասցընեն խորհելու իրաւանց զեղծումը, այն զեղծումը չկրնար երբէք հաւասարիլ բռնաւոր միապետաց տիրապետական իշխանութեանց մէջ ամեն տեղ և ամեն ժամանակ տեսնուած զեղծմանց։

Ուանց խորհելու իրաւունքը լիովին և երկիւղածութեամբ յարգելու, տիրապետական իշխանութիւնները առանց հակակշռի ծանրութիւն մ'են։

Ասկէց ծագած է կամահաճ իշխանութեան արբեցութիւնն և անոր ծայրայեղութիւնները՝ որովք պատմութեան էջերն արատաւորեալ են։ ասկէց ծագած են անիրաւ պատերազմներն ու արդար յեղափոխութիւնները։ ասկէց նաև ժողովրդոց վատթարումն և տերութեանց անկումը։ վերջապէս ասկէց յառաջ եկած է դիտութեանց և քաղաքակրթութեան յառաջադիմութիւններուն դարերէ 'ի վեր անդարմանելի յամրութիւնը։

Մի թէ կառավարութիւնները երբէք շղթայի զարնուեցա՞ն կամ ջնջուեցա՞ն իրենցմէ շատերը ժողովրդոց պատուհաս կամ նախատինք ըլլալուն համար։

Ոչ։

Ուրեմն ինչո՞ւ խորհող մարդոց վրայ ծանրացընել համեմատութիւն մը՝ որ տիրող մարդոց վրայ չծանրանար։

Մի թէ վեհապետ մը՝ որ արքունի գաւազան մ'ունի իր ձեռքը՝ չկրնա՞ր զբաղիլ իշխանութեան այնպիսի խոտորմանց մէջ՝ որոնք անհամեմատ աւելի աղետաբեր են քան զամենայն խոտորմունս ազատութեան, որուն մէջ կրնայ իրնալ մտաւորական մը՝ որ միայն գրիչ մ'ունի իր մատանց մէջ։ Եթէ այսպէս է, ինչո՞ւ ուրեմն առաջինին նկատմամբ այնչափ ներողամտութիւն, իսկ երկրորդին նկատմամբ այնչափ խստութիւն ու անողորմութիւն։ Եթէ այն ամէն բաներու գործածութիւնը՝ որովք կրնայ մարդս զեղծանիլ։ արգիլուած ըլլար իրեն, ի՞նչ բան կրնար գործածել մարդ։ ո՞չ ապաքէն ամէն բան չարաչար գործածած է։

Օրէնքումը կիրառութեան հետանբաժանելի է։

Սեփականութեան զեղծ կիրառութիւնն անդամ օրէնքով վաւերացած է։ ինչո՞ւ ուրեմն ազատութեան մինչև զեղծանելու ասպիճան կիրառութիւնն ալ նոյնպէս չպիտի վաւերանայ։ Ի՞նչ է ազատութիւնը, եթէ ոչ ամէն մէկ անհատի համար՝ իր մտքին և մարմնոյն սեփականութիւնը։ Ինչէ՞ն է ուրեմն այս զանազանութիւնը։ ինչէ՞ն է այս խստութիւնը մարդուս իր դէմքը գործածելու և իր անձը գործածելու իրաւանց մէջ։

Եթէ այս երկու տեսակ սեփականութեանց մէկը քան զմիւսը գերազանց պէտք է ըլլայ, ո՞չ ապաքէն անձին սեփականութիւնն իրաց սեփականութենէն գերազանց ըլլալու էր։ Ինչո՞ւ համար ամենէն աղետաբեր զեղծումն ընդունիլ և նուազ վնասակար զեղծումն արգելուլ։ Պա՛մբնաւ որ և է զեղծումը պէտք չէ ներել, կա՛մ պէտք է ամենն ալ ներել, որպէս զի իրենց մէջ հաւասարակշռին և ուղղուին։

Խորհելու իրաւանց հնարաւոր զեղծումը չարդարացըներ այն անդամատութիւնները՝ որոնք զայն իր այրութենէն զրկեցին։ Ի՞նչ է զեղծումը՝ ոճրի մը հետ բաղդատելով։

Միլոն և Միրապօ ըսին։ «Արդ մը մեռցընելը բանական արարած մը մեռցընել է, բայց օգտակար գիրք մը խեղդելը, նոյն իսկ բանականութիւնն սպաննել է։»

Ահա՛ երկար ժամանակէ 'ի վեր դատաստանուած այս խեղութեանց, երկար ժամանակէ 'ի վեր կարևոր համարուած այս ոճրին, երկար ժամանակէ 'ի վեր տևած այս բարբարոսութեան դէմ է որ այս գիրքը կուգայ բարձրաձայն բողոքելու։ յանուն իրաւանց խորհելոյ, զոր իրեն վաղուաւոր տիրոջս մ'ըրած է, տիրոջս մը՝ որուն դէմ այս գիրքը դաւաճանութիւն մ'ըրած պիտի ըլլայ, և որուն անարժան պիտի ըլլայ՝ եթէ թերի կերպով պահանջէ այն իրաւունքը։ Բայց լիովին պիտի պահանջէ։

Ամեն բան ըսուեցաւ 'ի նպաստս կամ ընդդէմ Ամոյ ազատութեան։ բայց բոլոր ըսուածներուն մէջ ճշմարտութեանց և սխալներու խառնուրդ մը կայ, որով հակառակախօսութեան զէնք մ'եղաւ այն։

Այս հակառակախօսութեան զէնքը՝ որուն մէջ հեռզհեռէ ինկան ամէն գրիչները, ամէն ճարտարախօսները, նոյն իսկ ամենէն երևելիները, կատարեալապէս կը բացատրէ թէ ինչպէս և ինչու՝ մամլոյ ազատութեան խնդիրն՝ այնչափ յաճախ վիճուելէ ետև՝ մերթ յառաջ գնաց, մերթ նահանջեց, առանց վերջնական յառաջդիմութիւն մ'ընելու։

Ժամանակը եկած է որ մինչև ցայսօր հոյակապ անուանց շուքին տակ անընշմարելի մնացած այս հակասութիւնները դատուին։ Ժամանակ է որ մոլորութեան և ճշմարտութեան մէջ ընտրութիւնը կատարուի։ Ժամանակ է գրական օրինաց անձուկ և խոր հետքէն երթալու, որոնք իրենց դրոշմն այնպիսի իրաւանց վրայ զարկած են՝ որոնք օրինադրութեան նեղքև չեն կրնար իյնալ։ Անզօր և կամահաճ օրէնքներ։ Վերջապէս ժամանակ է ճանչելու և ապահովելու մարդկային մտքին անբաժանելութիւնն ու անբռնաբարելիութիւնը իր ամէն յայտարարութեանցը մէջ։

Այս գիրքը՝ ուր շատ վիպայութիւններ կան, կարդացողները պիտի տեսնեն որ խորհելու իրաւունքն աւելի ընդարձակ և աւելի համարձակ կերպով հասկցուած էր 18րդ դարուն մէջ՝ քան թէ 19րդ ին, յառաջ՝ քան թէ յեսու երեք մեծ յեղափոխութեանց՝ որոնք վերջապէս 1864 թուականը 1789էն ետև ձգեցին։

Այս գրքէն և այս յառաջաբանէն հանուելիք եզրակացութիւնն այս է որ թէ՛ կառավարութիւններն և թէ՛ ժողովուրդներն հաւատարապէս լաւ կընեն այսուհետև թողուլ գաղափարները որ իրենց բնական ընթացքին հետևին, ո՛չչափ յամրաքայլ կամ բուռն ալ ըլլայ, առանց երբէք բռնութեամբ փութացուցնելու կամ յամրացընելու։

Ազէկ չէ որ անսանձ կառավարութիւններ կամ շղթայազերծ ժողովուրդք ըստ իրենց հաճոյից սահման մը դնեն խորհելու իրաւանց, և վճռաբար ըսեն անոր։

Ասկէց անդին չպիտի երթաս։»

Ազգային դաստիարակութեան ամենակարևոր ճիւղին՝ այն է իգական սեռին կրթութեանը համար քանի մը տարիէ 'ի վեր ազգիս մէջ տեղ տեղ տեսնուած ջանքը խրախուսել և գովութեամբ հրաչակելը սիրելի պարտք մը ճանչած ըլլալով միշտ, գոհութեամբ կը հրատարակենք հեռևեալ դեղեցիկ տեսնարանութիւնը զոր Օրթագիւղի Մեսրոպեան և Հռիփսիմեան դպրոցներուն վերջին պարգևաբաշխութեան հանդիսին օրը խօսած է մեծարգոյ Պ. Յ. Ոսկան՝ մեր ուսումնական բարեկամը։

Այս տեսնախօսութիւնը քաջալերական ուղերձ մ'է գլխաւորապէս Հռիփսիմեան վարժարանի խնամակալ աղնուհի տիկնանց, որոնք դաստիարակութեան կարօտ ազգի մը մէջ իրենց սեռին վսեմ պաշտօնը ճանչնալով՝ քանի մը տարիէ 'ի վեր անխոնջ ջանիւ և անձնուիրութեամբ յիշեալ վարժարանին պարգայմանը կաշխատին, և այսօրուան օրս իրենց յարատև ջանից յաջող արդեանցը վրայ ուրախանալու և կրնանք ըսել պարծելու բարերարդութիւնն ունին։ պարծանք մը՝ որ կը յուսանք՝ ուրիշ թաղերու հայ տիկնանց ալ նախանձելի օրինակ մը կըլլայ։

Ցեարք իմ եւ Տիկնայք։

Եթէ ինձի տրուած հրամանին տեղ՝ անցեալին ծանօթ եւ ապագան կշռող նրբամիտ քաղաքագէտ օտարական մը հրաւէր ընդունէր այս հանդէսիս վրայ իր գիտողութիւնները արդոյ հասարակութեանս հաղորդելու, ինչպիսի գոհունակութեան բացատրութիւններ, որչափ ջերմխնդակցութիւններ, քանի՛ սքանչացմամբ քաջալերութիւններ չպիտի լսէինք արդեօք անոր բերանէն։ Ի՞նչ անակնկալ եւ միանգամայն հրճուեցուցիչ տեսարան։ արևելքի մէջ, ասկէց քիչ տարի առաջ տգիտութեան մէջ թաղթափող եւ նիւթական չահով միայն զբաղեալ գիւղական խորշի բնակիչք իրենց որդիքը այժմ ուսման կը խրախուսեն՝ հրապարական պտակ կապելով յա-

ռաջադիմութեան։ Մարդկութեան պատիւը կաւելցընեն՝ անոնց ոգւոյն մէջի բարոյականութեան բնական տարրը ծաւալելով, եւ քաղաքակրթութիւնը կը նուիրագործեն՝ դասակարգութեան մէջ երկուց սեռից իրաւանց հաւասարութիւնը ճանչնալով ազգային յարկերու տակ։

Այո՛, Տեարք իմ եւ Տիկնայք, Ձեր ուշիմ եւ կայտառ ուսերաց, Ձեր լուրջ եւ հանճարեղ դստերաց առեանիս մէջ ընծայած տեսարանը սովորական դատողութենէ մը զատ բարձրը արժէք ունի քաղաքագէտիմը աչքին առջեւ։ բայց այս կէտը թողլով անոր որ ձեռնհաս է՝ ներուի ինձ մեր սրտին առանձին զգացմանց համեմատ խորհրդածելով՝ նախ ապացուցանել դասակարգութեան կարեւորութիւնը որ արդէն իսկ կզգանք, եւ յետոյ մեր դպրոցական դասակարգութեան վրայ փոքրիկ ակնարկութիւն մ'ընել։

Մարդս ընկերական է։ ընկերութիւնը օրէնք մը կենթադրէ։ եւ որովհետեւ չկրնար ջլալ օրէնք առանց փորձառութեան, առանց ուսման, կը հետեւի ուրեմն թէ ուսումը այնպիսի բնական պէտք մ'է բնական էակաց ընկերութեան՝ ինչպէս լոյսը աչքի եւ հացը ըստամոքսի։ Բացատրենք։

Բնութիւնը ոչ դատարկ կրնայ կենալ եւ ոչ անգործ։ երկիր մը անմշակ մնալուն համար անբեր չէ։ եւ ոչ իսկ անբնակ։ ընդհակառակն վայրի մոլախոտեր, փուշ, մացառ եւ անտառ այնպէս խիտ առ խիտ կը բուսնին որ կարծես թէ անսահման վայրեր իրենց համար նեղ են, իրարու կը պլլուին իրար կը խզգեն։ Այս վայրի տեղուանքն ունին իրենց համեմատ վայրագ բնակիչներ, գիշատիչ գազաններ, թիւնաւոր զեռուններ, վայրի երէներ, խառնիճաղանճ բաղմամբոխ մը որ մեր մտքին ամենէն քստմնելի զատկերը կընծայէ։ Անկարելի կը թուի որ հոն մարդկային էակ մը կարենայ ապրիլ։ բայց բնութիւնն իրրեւ իրաւանց հաւասարութեան նախանձախնդիր՝ անմշակ բուսոց եւ կենդանեաց հետ դրած է հոն անմշակ մարդն ալ։ այո՛, հոն է մինչեւ ցայսօր մարդկութեան ծառի վայրի բունը, որ որովայնի պէտքէ ու անձին ապահովութենէ զատ օրէնք մը չունենալով՝ նիզակին ապաւինեալ կիչխէ վայրենութեան վրայ, եւ իրրեւ բնական կերակուր մ'իր նմանին մարմնովը կը ճարակի։ ահա վայրենի մարդկութիւնը։ պըժգալի ճշմարտութիւն։

Բայց այս յետին աստիճանի նուաստութենէն մինչեւ որ աստիճանի բարձրութեան հասնելու ընդունակ կրնանք համարիլ զինքը կամ ինչ վիճակի մէջ կը տեսնենք զինքը այսօր, ահա առ սակաւն հօրանասուն դարերու պատմութեան առարկան, որուն ուրուագիծն իսկ տալը անկարելի կը թուի ինձ համառօտ տեսութեանս մէջ։ Բայց հանդուրժեցէք, Տեարք իմ եւ Տիկնայք, որ իրրեւ ընդդիմապատկեր մը՝ դրաւեմ ձեր երեւակայութիւնն այնպիսի անձի մը վրայ՝ որ այս անցեալին լիուլի հմտութիւնն ունենայ, եւ քաղաքական բարձր դիրքին մէջ, յորում կենթադրենք զինքը, զրեթէ անվրէպ հեռատեսութեամբ ներկային այնպիսի ուղղութիւն մը տալու, որ ապագային մէջ մարդկութեան օգտակարագոյնն ըլլայ։ այնպիսի անձ մը՝ որուն հոգին բարոյականութեան տարրով միայն կարենայ ապրիլ, եւ որուն սիրտը պատուոյ, ընտանեաց եւ մարդկութեան սիրովը բորբոքի, միով բանիւ այնպիսի անձ մը՝ որուն համար առաքինութիւնը ընտիր եղած ըլլայ։ ահա ո՛հ հանդիսականք, քաղաքականացեալ մարդկութիւնը։ ո՛ ցանկալի էակ, դու իմ երեւակայութեանս մէջ միշտ բարձրագոյն ատիճանդ պիտի ունենաս։ բայց իցէ՜ թէ այդ անձուկ սահմանը քեզի բաւական չհամարելով՝ ամբողջ երկրագունդիս վրայ ըզքեզ մարմնացեալ տեսնայի։

Հիմա, մարդկութեան չառաւելին այս երկու հակառակ ծայրերը ըմբռնելէս առաջ, հարցընենք մենք մեզի թէ որ միջին կէտին վրայ կը գտնուինք։ Ցիրաւի այս քննութիւնը շատ հետաքրքրական է եւ մինդամայն ամենակարեւոր մեր այժմու կացութիւնը մեզի ապահովագէս ծանուցանելու համար։ Անտարակոյս անսահման հեռի ենք վայրենութենէ քանի որ կրօնք, օրէնք եւ դպրութիւն ունենք եւ քաղաքական կենաց բարիքը կը վայելենք, յորում ծնեալ իսկ ենք։ Անչուշտ մեր այժմու կացութիւնը շատ դժուարութիւններ կենթադրէ, որ յաղթուած են։ մեծ փորձառութիւններ եւ մարդկութեան օգտակար ըլլալու համար անձնուէր ճգնութիւն, մեծ փառք կայ ասոր մէջ, բայց մենք արդիւնքը ժառանգելու իրաւունքն ունինք, պատիւը նախնեաց՝ մեր է։ եւ իրաց այս վիճակին մէջ վայրենութենէն հեռու ըլլալովնիս՝ իրաւունք մը չենք կրնար ստանալ քաղաքականութեան մէջ ինքզինքնիս յառաջացած կարծելու, եթէ յատուկ արդիւնք մը չունենանք յօդուտ յետնոց։ Ունի՞նք արդեօք այսպիսի օգուտ մը։ տեսնենք։

Մարդկութեան նիւթական կեանքն արդէն հոսանքի մը նմանցուցած են որ միշտ կը հեղու։ ներուի ինձ ըսել թէ բանական կեանքն ալ նոյն վիճակին մէջն է։ անոր համար ալ կենալ ըսելը ապականիլ ըսել է, ինչպէս լճացեալ ջուրը։ Մենք ընդ հանուրին եթէ մասնաւորի վերածենք մեր դաղափարը, կը տեսնենք որ մեր փոքրիկ ազգն ալ նոյն կարեւոր ենթակայ եղած է ինչ որ ընդ հանուր մարդկութիւնը։ Նա երբեմն խրոխտաղանձ արշաւած է եւ երբեմն ընթացքէն չեղած եւ այլ եւ այլ կողմ ծանծաղած, եւ որուն մի մասն է մայրաքաղաքիս հայ դաղթականութիւնը զոր Երկնային յատուկ տնտեսութիւն մը բոլորովին ապականելէ զերծուցեր է։ եւ անա դարեր անցնելէն ետքը կը նշմարուի անոր վրայ միտում մը դէպ 'ի իւր բնական ջրանցքը, եւ իզձ մը միւս մասանց ալ նոյն շարժումը տալուորելու՝ որով միայն կարելի է ազգային ազբեր հոսանքը վերակենդանացնել։

Իրաց այս վիճակը ընդ հանրապէս դովելի է եւ կրնայ քաջալերել զմեզ դէպ 'ի լոյսը դիմելու, որով արժանաւոր ծառայութիւն մ'ըրած կրնանք ըլլալ յետնոց։ բայց ոչ թէ արդէն իսկ զմեզ մեր նախնիքը քամահելու չափ լուսաւորեալ կարծելու։ Այս տղայական սընապարծութիւնը՝ որ դժբաղդաբար ազգային շահերը կարծես թէ պղտորելու համար միայն կը յուզէ, փորձառութեան թերութենէ առաջ եկած յանդգնութիւն մ'է։ ուստի մեր որդիքը՝ որոց վրայ հիմնեալ է ազգին ապագայ բարօրութեան յոյսը՝ ուրիշ կերպով չենք կրնար աղաչել, բայց միայն այնպիսի դաստիարակութեամբ մը՝ որ բուն ազգային ըլլայ։ կուզեմ ըսել, այնպիսի դաստիարակութեամբ մը՝ որ մեր յատուկ կրօնական, բարոյական եւ դրական սկզբանց վրայ հիմնեալ ըլլայ, եւ օտար դաղափարները, որչափ եւ պայծառ ըլլան, որչափ եւ օգտակար երեւան՝ զդուշ ընտրութեամբ մուտ ունենան իրրեւ դարմատար եւ ոչ իրրեւ էական մասն։

Այս օրինաւոր դաստիարակութեան ամենակարեւոր խնդիրը՝ որուն խրախոյս տալու համար զձեզ հոս համախմբեալ կը տեսնեմ, ո՛ Տեարք իմ եւ Տիկնայք, խորհրդածութեան ծանրակշիռ արժէք ունի։ մանաւանդ որ 'ի մօտոյ ձեր ամենասիրելի ուսերաց եւ դստերաց հետ վերաբերութիւն ունի եւ անոնցմով ազգին ընդհանրութեանը հետ։ բայց ձեր երկայնամտութեամբը չզեղծանելու եւ իմ սահմանէս չչեղելու համար, ներեցէք որ ձեր մանկանց դաստիարակութեան կրօնական մասին վրայ ձեռնհաս իշխանութեան վկայութիւնը բացարձակապէս բաւական համարիմ զձեզ լիովին գոհ եւ ապահով ընելու։ այս մասին դայթակղութեան, ինչպէս նաեւ անհոդութենան հետքն անդամ մեր սեմէն դուրս է։ Նոյնպէս ուսումնական մասին վրայ քննիչ աղգայնոց անաչառ վկայութեանը դիմելիք խնդրեմ։ Ցառաջադիմութիւնը 'ի չընորհս աչալուրջ հսկողութեան, ձեր երկու դպրոցներուն մէջնալ չօշափական կերպով ըղդալի է։ սովրելու եռանդը ձեր մանկանց համար բնական եղած է, եւ արդէն իսկ երկու սեռի վարժարաններն ալ տարւոյս ընթացքին մէջ իրենց երախայրիքը կը մատուցանեն արդոյ հասարակութեան։ այս տարա մ'է որ կը խոստանայ ձեզ ապահովապէս տարուէ տարի ակնկալեալ արդիւնքը տալ՝ միայն թէ «տեսչութեան ջանքը օժանդակութիւնը չզլացուի»։ այսինքն հարկ է որ ուսանողք յարատեւեն իրենց ընթացքը մինչեւ 'ի կարեւորն կատարելութիւն, եւ դիւղիս բնակիչներէն իւրաքանչիւր անհատ՝ իրեն վիճակին ներած ձեռնտութիւնը չդանդաղի յօժարակամ նուիրել։ Կը մնայ դաստիարակութեան բարոյական մասը՝ որուն վրայ կուզեմ համառօտաբար բովանդակել իմ դիտողութիւններս։

Տեարք իմ եւ Տիկնայք։ պիտի յանդգնէի բաւական երկար ժամանակ փորձառութեանը վրայ զձեզ վստահացընել, եթէ ձեզմէ շատերը ինքնին նշմարած չըլլային որ նախ՝ ձեր արու զաւակներուն ոգւոյն մէջ ազգակենդան տարր մը կը բարգաւաճի քանի որ կուսանին։

Այս շատերը գիտեմ որ ուսան, որ թէ անոնց հետ բաղտատուին՝ սա տարբերութիւնը նշմարելի է, որ անոնք աւելի անձանց օգտելու համար ուսան։ քանի որ սոնք անձանց հետ մէկ տեղ ազգին ալ պիտանի ըլլալը իրենց որոշ նպատակ ունին։ Զնո՛ վեհերիր անոնք իրենց հասակին եւ միջոցներուն ապիկարութենէն։ այլ համոզուած ըլլալով որ գաւաթ մը ջուրն ալ կրնայ իր արժէքը ունենալ, սիրով կ'օգնեն իրենց փոքրագոյն ընկերներուն եւ կը յարգեն իրենց մէջ տեսչութեան շնորհիւը առանձնականութիւն դանող պանդուխտները եւ օտար թաղեցիները։ գիտնալով որ ուսնցողին պարտքն է չուսնցողին տալ ընկերական կապով միացեալ դանձիկնին, գիտութիւնին, եւ որ գիտելին է իրենց համար՝ հանդըստի միջոցին ինքնայորդորելը նուիրեն այն ազգայնոց կրթութեանը՝ որոնք դժբաղդաբար նախակրթանքէ անդամ զուրկ մնացած են։ Միով բանիւ, հայ անուան եռանդով եւ եղբայր անուան քաղցրութեամբ զդածեալ՝ ազգին օգտակար եւ դիւղիս պատիւ բերող անհատներ ըլլալ կը խոստանան։

Իսկ թէ նոյն ակնարկութիւնը ներուի ինձ ընել էդ սեռի յատկացեալ վարժարանին վրայ, ի՞նչ մեծ միխիթարութիւն, ի՞նչպիսի զմայլական քաղցրութիւն, եղբա՛ր, Նախախնամութիւնը հոն, հոն կը պատրաստէ ազգիս համար մօտաւոր ապագայի մը խնդալից օրերու սկզբնաւորութիւնը։ Շատ տեղ եւ խիստ շատ անդամ՝ ազգի, սիրոյ եւ միաբանութեան խօսքեր, երդեր հանդէսներ տեսանք եւ լսեցինք։ բայց ուր արդեօք այս եռապատկեր սքանչելի բանս այնպէս վայելուչ կերպով կերպարանեալ կրցանք տեսնալ քան թէ սա խոնարհ յարկին տակ նորաբողբոջ զեղեցիկ սեռին ոգւոյն մէջ։ բայց քօղքը դեղեցկութեան բնական զարդն է, եւ մեզ ներուած է պատկառանօք միայն ակնարկել այդ քօղարկեալ ըսքանչելեաց, որ սահմանեալ է ըլլալ ազգիս խորհրդաւոր ապրիւր վերակենդանութեան։

Մնացեալը հետեւեալ թուով։

Լրագրոյս արդոյ ընթերցողաց փոքրով յայտնի է որ մեր խմբագրական պաշտօնին մէջ դրեթէ բնաւ կարեւորութիւն չենք տար տեղական այնպիսի դէպքերու՝ որոնք ընդհանուրին վերաբերութիւն մը չունին։ կամ եթէ կրնանք ըսել, անոնցմէ կամ մասնաւոր դէպքերու՝ իրենց բուն արժէքէն աւելի կարեւորութիւն չենք ուզեր ընծայել, զգուշանալով մանաւանդ կողմնակցութենանց բերան կամ գործիք ըլլալէ եւ կիրք գրգռելէ, որով շատ անդամ այն աննշան կամ տեղական մանր վէճերը տարտայման մեծնալով անվերջանալի կռիւներու կը փոխուին։ Ուստի եթէ երբէք տեղական դէպքի մը վրայ խօսք ընենք, այն ալ միշտ խաղաղասիրական ոգւով կամ սնալ և ճշասակար կարծիք մ'ուղղելու դիտմամբ է միայն։

Այս նպատակաւ էր որ մեր 653 երորդ թուովը՝ Սամաթիոյ թաղին մէջ անցեալներն հաշիւներու քննութեան մը առթիւ ծագած դժբաղդ անհամաձայնութեան 'ի սպառ վերջ տալու համար ազգային Քաղաքական ժողովոյ ըրած մէկ անօրէնութիւնն յիշած ժամանակնիս, արժան համարեր էինք Սիլեկիա հանդէսին նոյն թաղին նկատմամբ «աղմուկ մը կայ որ դեռ կը շարունակուի» և «ուր չկայ պատիժ, հոն չկայ օրէնք» ըսած խօսքերուն՝ առաջինին սնալ՝ և երկրորդին ալ մեր ազգին նկատմամբ անտեղի ըլլալուն վրայ համառօտ դիտողութիւն մ'ընել։ Սիլեկիա հանդէսն՝ իր անցեալ 34րդ թերթին երկար յօդուած մը գրեր է մեր վերոյիշեալ դիտողութեանց դէմ։

Առանց փաստի առարկութիւն մը հաւանական կամ ճշմարիտ չկրնար ըլլալ միշտ։ բայց ամեն փաստ ալ ընդունելի չկրնար ըլլալ։

Սիլեկիա ալ փաստերով խօսիլ ուզեր է, և փաստերուն պակասած տեղը թշնամանաց դիմեր է։ Սիլեկիա՝ Թաղին մէջ «աղմուկը դեռ կը շարունակուի» ըսելը հաստատելու տեղ՝ կիմացընէ թէ թաղին մէջէն ոմանք հաշիւ պահանջողներուն պատժուիլը կը խնդրեն ազգային Վարչութենէն, և կը յաւելու թէ «առանց սոնոց լուծուելուն, Սամաթիա չկրնար աղմուկէ աղատիլ, ոչ ալ օրինաւորութիւն հաստատուիլ հոն՝ մինչեւ որ քանի մ'անձինք չպատժուին։»

— Ըսել է թէ պատժական փոխարինութիւն մ'է ազգային Վարչութենէն խնդրուածը, այն ալ խնդրագրով մը։ ըսել է խաղաղութեամբ և ոչ աղմուկով։

Երկրորդ, կը յաւելու թէ «աղմուկին պատճառ եղող հաշուոց խնդիրը դեռ վերջացած չէ»

— Կը պատասխանենք։ Աղմուկը հաշուական խնդիրէ ծագած չէ, այլ քանի մը համարատու անձանց առ ժամանակեայ թաղական խորհրդոյ անդամ անուանելէն ծագած էր, այն ալ հիմա վերջացած է։ հետեւաբար «աղմուկը չշարունակուիր»։ իսկ հաշուական խնդիրն ալ խաղաղութեամբ լուծուիլ սկսած է։

Երրորդ, «պատուաւոր անձանց դէմ եղած անարգանքը դեռ պատժուած չէ» կըսէ Սիլեկիա։

— Մենք ալ կըսենք թէ պատժական փոխարինութիւն մ'է խնդրուածը և «աղմուկը չշարունակուիր»։

Չորրորդ, ըստ Սիլեկիոյ «ամբողջ թաղը ապօրինաւորութեան մէջ է եղեր, սահմանադրական տրամադրութենէ զուրկ։

Ասոր ալ կը պատասխանենք, թէ քանի որ նորակազմ Քաղաքական ժողովը Սամաթիոյ մէջ թաղական իշխանութիւն մը հաստատեց առ ժամանակեայ խորհրդական ընտրելով չորս պատուաւոր և թաղեցւոյ վստահութեան արժանի անձինք, որոնք օգոստ։ 2 էն 'ի վեր՝ իրրև բուն թաղական խորհուրդ՝ կրցածնուն չափ դպրոցը կը նային, եկեղեցին պայծառ կը պահեն, ընտանեկան վէճերը կը կարգադրեն, տանտիկները կը խնամեն, այն օրէն 'ի վեր ոչ աղմուկ մնացած է թաղին մէջ, և ոչ ալ ամբողջ թաղն ապօրինաւորութեան կամ անիշխանութեան մէջ կրնայ համարուիլ։

Հինգերորդ, «նոր թաղական խորհրդոյ քուէարկութիւնը դեռ կեցած է» կըսէ Սիլեկիա։

— Այս ալ «աղմուկին շարունակութիւնը» չհաստատեր։ ըստ որում քուէարկութիւնը հաշուական խնդրոյ լուծմանը կ'սպասէ և ոչ աղմուկի դադարման։

Ինչպէս կը տեսնուի, Սիլեկիոյ մէջ բերուած փաստերուն ամենն ալ հաշուոյ և պատժոյ փոխարինութեան խնդիրը կապացուցանեն, և աղմուկ ըսածն ալ հաշուոյ և պատժոյ փոխադարձ պահանջման խնդիրը մ'է միայն, և այն ալ Վարչութեան լուծմանը ներկայացած։ Ուրեմն Սիլեկիա՝ կա՛մ աղմուկ բառին նշանակութիւնը չգիտեր, կա՛մ կածուիկ տեսնելով «կրակ կայ» պոռացողներէն է, և կա՛մ նորէն աղմուկ արծարծելու թելադրուած է միամտաբար։

Սիլեկիայի մէջ բերուած փաստերուն ոյժն ու էութիւնը մի առ մի բացատրելէ եւս, հարկ կը համարինք սա ալ աւելցընել, որ թէ՛ ազգի մը լուութեան, թէ՛ գաւառի մը և թէ՛ թաղի մը մէջ՝ ուր որ աղմուկ կեցնէ, պէտք է գիտնալ որ այն տեղի իշխանութիւնը կամ անզօր է, կամ նոյն աղմուկին արծարծման մասնակից։ առանց ասոնց՝ ժողովուրդը ոչ աղմուկ կը հանէ և ոչ ալ հանածը կը շարունակէ։ ասոր փորձերը մեր ազգին վրայ ալ կրնանք տեսնել, եթէ դիտենք։ Զմոռնանք ըսել նաեւ թէ իշխանութեան մը զօրութիւնը կառավարողին իմաստութեան ատիճանէն կը չափուի։ Ուրեմն՝ իրրև սկզբունք՝ ամեն թաղերու կամ գաւառներու նկատմամբ կըսենք, թէ ուր որ խոհական իշխանութիւն մը կայ, հոն հաստակաց անդորրութիւն կը տիրէ, և ուր աղմուկ կայ, հոն անզօր կամ անխոհեմ իշխանութիւն մը և կամ իշխանաց թելադրութիւն կայ։

Կարծենք թէ Սիլեկիա ալ կընդունի այս սկզբունքը։ և եթէ չընդունիր, կուզենք որ հակառակը հաստատէ, որպէս զի պատիժը յանցաւորը կրէ և ոչ անմեղը։ որովհետեւ շատ անդամ յանցաւոր կարծուածներն ուրիշէ թելադրեալ են, ինչպէս որ նոյն իսկ Սիլեկիա «աղմուկը դեռ կը շարունակէ» ըսելու շատ յօժարութիւն չէր ունենար, եթէ մէկ քանի աղեմկներէ թելադրուած չըլլար։ բայց և այնպէս ըսդրի մը տնօրէնին պարտքն է՝ եթէ սկզբունք ունի, բոլոր լսածն ու իմացածն իր սկզբանց բովին մէջ զտել, և այնուհետեւ հրատարակութեան ձեռնարկել։ Եթէ Սիլեկիա ալ այսպէս ըրած ըլլար, անշուշտ չպիտի համարձակէր

«աղմուկին շարունակութիւնը» սնդելով ազգային Վարչութիւնն ուղղակի անզօր կամ աղմուկի թելադրիչ կասկածելատ-ը։

Թող Կիլիկիա կոկորդը պատռէ և անցեալ դէպքերով իր թերթը խճողէ։ բայց մենք «ուր պատիժ չկայ հոն օրէնք ալ չկայ» ըսած «խմասուն» առածին նը-կատմամբ մեր ըրած դիտողութեան վրայ գրածն ալ համառօտիւ իրեն կը ներկայա-ցընենք, և կը խրատենք զինքը որ ուրիշ անգամ երբ բան մը գրելու ելնէ՝ նախ աչքէ անցունէ, սրբագրէ, բառերուն ի-մաստն հասկընայ և ապա հրատարակէ։

Ահա իր գրածը։

«Ուր պատիժ չկայ, հոն օրէնք ալ չկայ» մեր այս խօսքը նշանակելուն նը-պատակը Մասիս (սխալ) դասել ուզելով կը հեռացընէ՝ որ իբր թէ մենք ըսել ու-զած ըլլանք Աղդին համար թէ, քանի որ Սահմանադրութիւնը պատժական մաս չունի, և ազդն ալ Սահմանադրութենէ զատ օրէնք չունի, «ուրեմն հայ ազգը ներքնապէս ապօրինաւորութեան և անիշ-խանութեան մէջ է»։ Կիլիկիա մեր այս բնական հետևութիւնը (սխալ) ենթադ-րելէ ետև, քիչ մը վարը կը յաւելու թէ «մեր այս խօսքը նշանակելուն նպատակը հասկրցընել էր թէ պատժական գործա-դրութիւն չտեսնուիր ազգին մէջ, որով ազգային օրէնքն ալ անգործադրելի կը մնայ զանազան դէպքերու մէջ, և Պատրի-ագարանի յարդն կորսուելով «ապօրինա-ւորութիւն և անիշխանութիւն կը յա-ջորդեն։»

Կիլիկիան մեր հանած հետևութիւնը (սխալ) անուանելէ ետև՝ իր նպատակն ալ նոյնը ըսել ըլլալը՝ ինչպէս որ կը տեսնուի՝ պարզմտութեամբ խոստովաներ է։ որով մեր հետևութեան ընծայած (անհեթեթ, ծուռ ումուռ) և այլն ածականները ինք իրեն վերընծայած և հետևապէս մեր կարեկցութեանն արժանի եղած է։ Ուս-տի մենք ալ մարդասիրաբար կը խրատենք զինքը, որ այսպիսի փափուկ խնդիրներու մէջ նետուելէ առաջ՝ քիչ մը խորհիլ և խորհածը տրամաբանել սովրի։ և մանա-ւանդ եթէ ուրիշ անգամ դէպքի մը համար օրէնքի դէմ է ըսելու ըլլայ, օրէնքին յօդ-ուածն ալ նշանակէ, որպէս զի ամեն մարդ իմանայ ո՛ր օրէնքի դէմ ըլլալը։

ԾՄԵՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԱՌՁԵՌՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԵՄԱՏ

Տղայոց սորվելու յարմարցուած եւ շատ պատկերներով զարդարուած

Այս աշխարհագրութիւնը որ 1861ին տպուած և 10 դուրուշի կը ծախուէր, ամենուն դիւրամատչելի ըլլալու համար դինը 5 դուրուշի իջուցած՝ կը ծախուի Մահմուտ փաշա դրամատուն Պ. Յով-սեփ Գավաֆեանի խանութը։

Մօսիէօ Պրիսն, Վենեակայ Մխի-թարեան հայրն Պէյօղլու Սագըզ-Աղա-ճի թիւ 34 դպրոցին գաղղիացի վարժ-պետը, նոյն դպրոցին մէջ գաղղիարէն լեզուի դասախօսութիւն մը պիտի բանայ 13/1 հոկտ. 1864։ Նոյն լեզուին մէջ զար-գանալ ուզող հայ աղդին պատանեաց հա-մար։

Շաբաթը երեք օր, այսինքն երկու-շաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ, ժամը երեկոյեան 11էն մինչև 12 1/2։ Ամսական դինը 50 դուրուշ։

Ուզողը կրնայ դինքը տեսնել նոյն դպ-րոցին մէջ ամեն օր առաւօտէն մինչև կէս օր։

ՄԵԾ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱԻՍՏՐԻՈՅ

Պիտի կատարուի յառաջիկայ հոկ-տեմբեր 1ին 1864։ Ա. վաստրկած թուղթն դումարը 200 000 ֆիորին է. միւս վաստր-կած դումարներն են 50 000, 15 000 և 10 000 ֆիորին։

Վիճակահանութեանս տոմսակներն ամեն մէկը 15ական ֆիորին են և կը ծախ-ուին լսագրոյս դրասենեակը։

Նշած թիւերը լսագրոյս միջոցաւ պի-տի հրատարակուին։

Անցեալ վերջին (1864) տարուեստա-հանդէսին մէջ առաջին կարգի պատուոյ միտալ ստացող, բամբակը կուսէն զատե-լու գործիքին Ս. Մ. Մինասեանի Ա-մերիկայի մաղազան կը ծախուի հիմայ ա-ժանդնով։ գործածելը խիստ դիւրին է։ ձեռքով կը դարձուի ու շատ բան յա-ռաջ կը բերէ։

Ամերիկայի մաղազան նոր տեսակ օճառ (սապօն) մ'եկած է որ ամեն ջուրով կը փրփրի։ Օգտակարութեանը մասին փոր-ձողը կը վկայէ։ փորձի համար ուզողը կրնայ խալիպ մը ծախու առնել։

Ընիւ ճերմակ շապիկցու, տիմի ու քալիքօ, նաև ամերիքա կտաւ կը ծախուի Պալաթիա Ամերիկայի մաղազան։

ՆՈՒԳԴԱՅԱՐԴԱՐ

(ԿԻՏ—ԱՔՕՌ)

Նուագդայարդարը՝ երաժշտական ներ-դաշնակութեան համար նոյն բանն է՝ ինչ որ է անկիւնաչափը և կարկինը երկրա-չափութեան համար։ Ասիկա գործիք մ'է որով ամեն մարդ կարող կըլլայ դաշնակը (բիանօ) ճշդիւ յարդարելու (ահէնկէ մէք)։ Առանց վարպետի օգնութեան կրնայ գործածուիլ, և նուագարանին ալ ընաւ վնաս չպատճառեր։ Գին 35 ֆրանք։

Կը գտնուի Ռէբրայի մեծ փողոցը թիւ 485 Պ. Մէֆրէտիի վաճառատունը։

Քէնքինայի դինին կազդուրիչ զօրու-թիւնը մօտ տեսնուելս առաւել հաստատ-ուեցաւ իր գործադրութեան անթիւ փորձե-րովը. ստամոքսը ասոր ազդեցութեան ներ-քև կը կենդանանայ, և կենսական ջերմու-թիւնը մարսողական գործարաններէն կը ծա-ւալի բոլոր միւս գործարաններուն, բազկե-րակները աւելի զօրաւոր կը նետուն, և թէ զդայական և թէ իմացական կարողութիւնը սթափելով իրենց կատարեալ զօրեղութեանը կը բարձրանան, արեան չինուելուն կը նպաստ-ի, և ջղային դրութիւնը թէ որ վերադար-ձեալ ըլլայ, վերստին կը համաձայնի միւս գործարանաց բնական տրամադրութեանցը. ահա ասոնցմով Քէնքինայի դինին բոլորովին կը տարբերի միւս կազդուրիչ դեղերէն, բայց իր պատրաստութեանը մասին այնպիսի գի-տողութիւններ կան, որ առանց ասոնց անհր-նար է որ դինին վերոգրեալ յատկութիւնները ունենայ. թէ որ Քէնքինան դինիին հետ պարզապէս խառնուի, երկուքն ալ իրենց ո-րակութիւնը կը փոխեն ու մէկ դիրտ մը կը գոյանայ, որ փորձով դիտցուած է բոլորովին դինիի եւ Քէնքինայի ազդու մասունքներէն բաղկացեալ ըլլալը. որով ոչ միայն դինի-ին բաղկացութիւնը կը փոխուի, այլ եւ Քէն-քինային բժշկական մասունքը մեծաւ մա-սամբ կորսուած կը համարուի։ Ասոր դէմը առնելու համար սովորութիւն եղած է դինւոյ ոդի (սպիրթօ) խառնելու. բայց ձգենք միջո-ցին անկատարութիւնը, այսպիսի խառնուրդ մը չատ անդամ յաւէտ վնաս կը պատճառէ տակաւ ստամոքսերուն քան թէ օգուտ. այս տեղ աւելորդ կը համարինք այսպիսի փոփո-խութեան մը պատճառաբանութեանցը վրայ խօսիլ՝ որ բոլորովին բնալուծական խնդիր մ'է, այսչափ կըսենք որ տեսակին աղնուու-թիւնը կրնայ ճանչցուիլ յետագայ քանի մը նշաններէն։

Քէնքինայի դինին ճերմկած, կարած կամ քացխած ըլլալու չէ. պէտք է որ կարմիր դի-նիով պատրաստուած ըլլայ, ըստ որում իր բժշկական զօրութիւնը նախապատիւ սեպ-ուած է միւսներէն. միայն թէ գործածող անձը այնպիսի հիւանդութիւն չունենայ՝ որուն ներ-կաթ ընդունիլ չյարմարիր. ախորժելի լեղ-ութիւն մ'ունենալու է, որ խմելէն վերջը քսան վրայ կծու եւ անախորժ դառնութեան զդացում մը պատճառելու չէ. ասոնք արտա-քին նշաններ են, որոնցմով քիչ չատ կրնայ նշմարուիլ աղէկ կամ դէշ պատրաստուած ըլ-լալը. թէպէտ այնպիսի կեղծ նմանութիւն-ներ կրնայ ըլլալ իր պատրաստութեան մէջ թէ դինիին եւ թէ Քէնքինային տեսակին կողմանէ, որ հմուտ չեղողներուն դժուար կ'ըլլայ որոշելը։

Ասոնք նկատելով՝ մերազդի ճարտար դե-ղագործ Պէյլիկճեան Մարդար աղան՝ որ այս դինիին պատրաստութեանը մասին բաւական համբաւ ստացած եւ մայրաքաղաքիս երեւելի բժիշկներուն եւ հասարակութեան վստահու-թիւնը գրաւած է, կը փութայ ծանուցանել, որ իր չինած Քէնքինայի դինին կը ծախուի Պաղչէ-Կափու իր դեղարանը թիւ 14։

Գաղղիոյ (Քըթի-Պոռտօ) կոչուած դինիով պատրաստուածին գինը 15 դուրուշ է մէկ սըր-ուակը։ Ասկից 'ի զատ ուզողները որ եւ իցէ տեսակ դինիէ նաեւ կրնան գտնել, որոնց գի-նը տեսակին համեմատ տարբեր է։

ՉԿԸՆ ԻՍՊ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԱՔՐՈՒԱԾ

ԱԽՈՐԺԱՀՈՏ ԵՒ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ

Ուրիշ ամեն ձկան իւղերուն մէջ այս միայն չունի ձկան հոտ և համ. Շրջ-ուրիէ դեղագործին գտած միջոցովը պատ-րաստուած։

Կը գտնուի Ռէբրա Տէլլա Սուտայի դեղարանը։

Ամսական Ցուցակ Ապրանքաց Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց

Ապրանքներ	Ամսաթիւ	Գին
Սուսամ Բոմբլիի	հօխայ	—
Կտաւատի հունտ (Քէթմէն թոխ.) Բու.	Քիլ.	—
Պանարմա	»	—
Զէթ (Զէյթին եաղը) Ա. յվալէդ	Հօխայ	— 8_20
Կիրիա	»	— 8
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6_10
Միսիլլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիտ	»	— 5_20
Տիմեաթ	»	—

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԼԻՔ)

Ֆիլաթիւռ 10—— եւ 11—12	450—500
Խոզակ Պրուսա չոր միջակ	90—100
Պարսկաստանի . . . . ֆրանք	52—60—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանվէ Ռիո եւ Գաֆիո	100 Հայ. լիրա	1050—1150
« Մոսթին եւ Սէյլան	« «	—
Շաքար գլ. (քէլլէ)	6_10 Լտ. կնդ. 100 լիրա	
« փոշի (թօզ)	« «	
« Հոլ. գլուխ	« «	280
« փոշի	« «	260
« Գաղղ. գլուխ	« «	275
« փոշի	« «	258
Անադ (գալայ)	« «	730
Պղպեղ (պիպէռ).	Հայ. 100 լիրա	—6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	« «	150
« Մատրաս	«	110
Որդան կարմիր (գըրմըզ)	«	65
« « արծթագոյն	«	55
« « տեսակ Բ.	«	45
« « Խոնաւ	«	40
Անուշադր (Նըշատըր)	Հայ. 100 լիրա	610
Պղպատ (Զէլիք) թիւ 0 եւ 00	Սնտ.	180
Կապար (Գուրշուն)	«	—— 5_20
Թիթեղ (թէնէքէ) զոյգ մնտուկ	«	—520
Զինք տախտակ թիւ 7—12	Հայ.	— 5
Երկաթ Անդ. ճողաձեւ (չուպուգ)	կնդ.	66—68
« Բեւեռոյ	«	70—72
Տախտակ 1—14		100—110
Բոլորակ	«	150—155
Ռուսիոյ	«	120—150
Քարֆիձա	Վարիլ 39 Հայ.	—100
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Իտալիա	կնդ.	
Իւթիւղեմ ձէն. զոյգ մնտ.	«	225
« Պէլճ. «	«	140
« Թրիէսթ «	«	70
Ռում Անդղոյ	կալ	11—12
« Ամերիկա	«	10
Սբառմաչէթ Վէննա	«	15
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	14

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Բշ. 51	Գշ.	Դշ. 2	Եշ. 3	Ուր. 4	Շաբ. 5
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեանլիրա Մէճ.	101_20	101_20	101_20	101_20	101_15	101_15
Քանոց արծաթ						
Թանվ. Միւմթազէ	68_28	68_25	68_24	68_21	68_23	68_23
Էսհամը ձէտիտէ հին.	56_38	56_30	56_34	56_31	56_33	56_33
« « նոր	56_33	56_25	56_30	56_26	56_28	56-28
Աղիլիէ ստակով	56_28	56_25	56_19	56_16	56_20	56_20
« խօսքով	58_28	58_25	58_24	58_21	58_23	58_23

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ցորեն Թայղան	—	Ցորեն Խամայիլ կակուղ	———
» Խամայիլ	20—25	» Վարնա »	22—25
» Կալաց	—21	» Պուրգազ »	22—20
» Ռումելի Պալէրք	—	» Պալէրք »	20—21
» Սամսոն	—	Եգիպտացորեն Կալայի	———
» Աղօֆ կակուղ	—	» Իպրայիլ	———
» Իպրայիլ »	18—20	Գարի	— 8

Վաճառանոցիս մէջ կայ ընդ ամենը 60000 դրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գիտոր (Մաղը) սեւ.	100 լիրա	—18
ճերմակ		—14
Իղլին հատիկ (ձէհրի) Էնկիլրի	100 լիրա	—15
Լուրդ Գըրըմ կէս լուաց.	հօխա	— 6
չի լուացուած	100 լիրա	— 5
Տաճկաստանի	100 լիրա հօխ	— 9
Բամպակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի	հօխ.	—20
Ասոր. Կիպրոս. Ատանա	հօխա	—25
Թիֆթիք Էնկիլրի Զանկըրը	100 լիրա	—38
Ա.ֆիոն Պալըքէսէր		—225
Քիլիրե Տերեւ ըանուած	«	—24
	«	—
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	100 լիրա	—28
Անատօլու		—26

Այս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրըվիլ, Կ. Պոլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը նոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Ց. Զաքիեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս էֆենտի Կարապետեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՊՕԼԻՍ. Մանտեսի Սուքիաս աղա Գա-լուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նարարէթ աղա Շանպազեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Սարգիս աղա Գիզաղեան.
ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Իսահակեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Յակոբ աղա Ց. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան դիմել։

Օգնական Խմբագիր — Խմբագիր-Տնօրէն
Ա. Մ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ — Կ. Ս. ԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ